

Аналітичний департамент Національного рейтингового агентства «Рюрік» проаналізував статистичну інформацію ринку публічних інститутів спільного інвестування за IV квартал 2011 року. Проведений аналіз дозволив зробити ряд нижченаведених висновків.

Провідні фондові майданчики. Динаміка коливань індексів фондових майданчиків світу у IV кварталі 2011 року була значно помірнішою, ніж у III кварталі, демонструючи порівняно невисоку волатильність, проте суттєву напругу в умовах посилення невизначеності щодо розвитку провідних економік. Очікування міжнародних інвесторів перебували під впливом чималої кількості вагомих подій як глобального, так і місцевого характеру, що мали суперечливе значення з точки зору ринків цінних паперів.

Незважаючи на достатньо високу волатильність протягом року, американський індекс широкого ринку S&P500 завершив рік нульовою динамікою. При цьому, європейські, азіатські і російський ринки завершили рік відчутним зниженням в межах 15-20%.

Погіршення ситуації в економіці США співпало, а в чомусь і спровокувало ескалацію боргової кризи в Єврозоні. І якщо до кінця року макростатистика в США значно покращилася, перервавши таким чином розмови про рецесію в Америці, криза в Європі лише набирала обертів і досі далека від свого вирішення. Криза ліквідності периферійних країн Єврозони перекинулася на більш великі країни, що формують центр Європи, такі як Італія і Франція, а також на європейський банківський сектор. Європейські чиновники стали активно працювати над виходом з кризи, і динаміка ринків цілком стала залежати від заголовків газет з цитатами високопосадовців: Меркель, Саркозі та інших.

До кінця року, на тлі дій єврочиновників, а також поліпшення ситуації в США, ринки відскочили від мінімальних значень вересня-жовтня і дещо поліпшили картину під кінець року. При цьому краще за всіх виглядав саме американський ринок акцій, який зміг відіграти велику частину втрат.

Вітчизняний ринок почав знижуватися, на відміну від розвинених «колег», вже у липні. Стрімке падіння фондових індексів українських бірж продовжувалось до середини жовтня. Друга половина жовтня та листопад характеризувались поступовим відновленням втрачених позицій, однак результати грудня зафіксували подальше зниження фондових індикаторів. Це супроводжувалося помітним зменшенням активності інвесторів на біржах (у IV кварталі 2011 року обсяг торгів на УБ порівняно з III кварталом 2011 року скоротився на 12,47% при зменшенні вартості угод з акціями на 35,15% і зростанні вартості угод з корпоративними облігаціями на 24,16%).

Подальший розвиток протягом IV кварталу на українському ринку був пов'язаний не лише із загальним

негативом, що панував на переважній більшості міжнародних ринків, а і з внутрішнім несприятливим інформаційним фоном.

Таким чином, якщо до вересня ключові українські індекси акцій опустилися практично до рівнів відповідного періоду попереднього року, то втрати за результатами року склали -45,19% (ПФТС) та -40,3% (УБ).

Інституційна структура ринку публічних ІСІ. За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, станом на 01.01.2012 р. кількість ліцензій, виданих професійним учасникам фондового ринку на провадження професійної діяльності, становила 1680 од., в тому числі 360 ліцензій на провадження діяльності з управління активами інституційних інвесторів. За IV квартал 2011 року загальна кількість компаній, що мають ліцензію на провадження діяльності з управління активами інституційних інвесторів, зросла на 4 од., а загальна кількість зареєстрованих корпоративних та пайових інвестиційних фондів зросла на 46 од., при чому в більшій мірі за рахунок збільшення кількості пайових інвестиційних фондів – на 42 од.

Порівняльна дохідність фондів. За результатами IV кварталу 2011 року, так само як і за результатами третього, індустрія українських інститутів спільного інвестування за дохідністю прогнала практично всім індексам основних фондових майданчиків світу. Першість за дохідністю в IV кварталі 2011 року перейшла до індексів американських майданчиків. Індекс DJIA у IV кварталі 2011 року зріс на 11,95% (+5,53% з початку року), а індекс S&P500 на 11,15% (-0,02% з початку року). В той же час індекс Української біржі виріс всього на 1,12% (-40,30% з початку року), індекс фондової біржі ПФТС – знизився на 4,96% (-45,19% з початку року).

Інститути спільного інвестування за підсумками року загалом та IV кварталу 2011 року зокрема вкотре розчаровують інвесторів, показуючи збитки від реалізованих інвестиційних стратегій: у IV кварталі відкриті фонди просіли на -2,31% (-21,8% з початку року), інтервальні – на -3,11% (-29,51% з початку року), закриті – на -4,68% (-23,22% з початку року). Проте, необхідно зазначити, що управляючі компанії частково спромоглися стримати падіння вартості чистих активів власних ІСІ у порівнянні з індексами УБ та ПФТС. Вкотре на заваді портфельних менеджерів постають законодавчі обмеження з інвестування у традиційні захисні активи (золото, швейцарський франк та японська ієна), натомість залишаючи лише державні цінні папери та ризикові гривневі депозити.

Фінансові результати 2011 року, на думку аналітиків НРА «Рюрік», характеризують ринок публічних ІСІ в Україні у короткостроковій перспективі як збиткову галузь з доволі низькою інвестиційною привабливістю. Дані висновки підтверджуються практичними діями інвесторів, які продовжують віддавати перевагу

банківським депозитним вкладом, незважаючи на каскадне зниження процентних ставок, завдяки їх суттєвим перевагам за показниками ризикованості інвестицій і відсутності потреби в додаткових знаннях основ функціонування фондового ринку України. Разом з тим, як показує кращий світовий досвід, у довгостроковій перспективі фінансові інвестиції у інструменти фондового ринку (в тому числі – інвестиційні сертифікати ІСІ) зазвичай забезпечують дохідність вищу, ніж за банківськими депозитами.

Разом з тим, актуальними залишаються висновки аналітичного департаменту НРА «Рюрік» сформовані за результатами дослідження діяльності публічних ІСІ ще у I кварталі 2011 року¹: по-перше, багато інвестиційних фондів напередодні кризи інвестували кошти в неліквідні фінансові інструменти в розрахунку на стрімке підвищення їх вартості. При цьому аналітики звертають увагу на те, що наслідки кризи на фондовому ринку найдовше позначаються на вартості цінних паперів другого і третього ешелонів, яким притаманний найнижчий рівень ліквідності. Український ринок не став винятком з цього правила. По-друге, в Україні відсутній розвинений вторинний ринок цінних паперів ІСІ. На фондових біржах обертаються цінні папери лише деяких, в основному закритих, фондів. Але маркет-мейкерами за такими цінними паперами, як правило, виступають торговці, які входять в одну групу із управляючою фондом компанією. Такі торговці викуповують папери закритих ІСІ у інвесторів з істотним дисконтом, тим самим позбавляючи останніх частини прибутку, сформованої в результаті приросту чистих активів фонду.

Субринок відкритих ІСІ. Відповідно до статистичних показників, наданих УАІБ, вартість чистих активів 39 відкритих ІСІ станом на 29.12.2011 р. склала 215,98 млн. грн. Відповідно до показників 38-ми фондів, щодо яких наявна інформація на кінець листопада, загальне зменшення чистих активів становило -9,58 млн. грн., або -4,27%. Динаміка у грудні хоча і залишилася низхідною, проте показник покращився більш ніж у два рази у порівнянні з попереднім місяцем (-19,98 млн. грн., -7,84%).

Субринок інтервальних ІСІ. Сукупна вартість чистих активів інтервальних ІСІ станом на кінець грудня 2011 року (11 фондів), за даними УАІБ, дорівнювала 45,53 млн. грн. Відповідно до показників цих фондів, сукупна вартість чистих активів зменшилася на 1,32 млн. грн. (-2,81%). У порівнянні з листопадом (+0,94 млн. грн., +1,60%) такий показник є набагато гіршим.

Субринок закритих ІСІ. Сукупна вартість чистих активів закритих ІСІ (10 фондів) на кінець грудня 2011 року складала 31,30 млн. грн. Відповідно до показників цих фондів, сукупна ВЧА зменшилася на 1,41 млн. грн.,

або -4,32% – такий результат є менш оптимістичним, ніж у листопаді (+2,64 млн. грн., +3,65%).

Загалом, на думку аналітиків НРА «Рюрік», 2012 рік вкотре вимагає від інвестиційних управляючих високої професійної майстерності, а від інвесторів – ретельного пошуку надійних компаній з управління активами.

В умовах всеохоплюючої паніки волатильність інвестиційних активів вкотре змушує нервувати учасників фінансових ринків. Тим часом, фондовий ринок України чутливо реагує на нові імпульси розвинених ринків, моделюючи динаміку їх розвитку. Залежність фондового ринку України від основних макроекономічних тенденцій дедалі зростає (див. Спеціальне дослідження НРА «Рюрік» «Кореляційно-регресійний аналіз фондових індексів України та провідних світових фондових індексів, цін на золото, срібло та нафту»²). На думку аналітичного департаменту НРА «Рюрік», дана тенденція суттєво впливає на екзогенний фон функціонування ринку публічних ІСІ.

В цілому, результати діяльності публічних ІСІ у 2011 році свідчать про загальноринкову збитковість всіх типів інвестиційних фондів за часткового припливу додаткових інвестиційних ресурсів до окремих інститутів спільного інвестування.

Протягом 2011 року відбулась ціла низка законодавчих змін у регулюванні ринку публічних ІСІ, зокрема було розроблено законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)». НРА «Рюрік» буде відслідковувати вплив змін у законодавстві на ринок ІСІ, що знайде своє відображення у наступних аналітичних оглядах.

Підготовлено аналітичним департаментом НРА «Рюрік» на основі офіційних даних Української асоціації інвестиційного бізнесу (режим доступу: <http://www.uaib.com.ua>), НБУ (режим доступу: <http://bank.gov.ua>), НКЦПФР (режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua>), фондової біржі ПФТС (режим доступу: <http://www.pfts.com>), Української біржі (режим доступу: <http://www.ux.ua>), фондової біржі «Перспектива» (режим доступу: <http://fbp.com.ua>).

Повні версії аналітичних оглядів завжди є у вільному доступі на офіційному сайті НРА «Рюрік» (<http://rurik.com.ua>).

Відповідальний за випуск:

к.е.н., Долінський Леонід Борисович, тел. (044) 383-04-76;

Відповідальний аналітик:

Ніколаєнко Костянтин Сергійович, тел. (044) 484-00-53 (вн. 117).

¹ Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/Public_CII_2011-1.pdf

² Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/Special_research_Dependency.pdf